

บทที่ 7

บทสรุป

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือที่เรารู้จักกันดีในนามของ น.ม.ส. สิ้นพระชนม์ไปนับจนถึงเวลานี้ (พ.ศ. 2523) ก็ล่วงเข้าปีที่ 35 แล้ว แต่พระเกียรติคุณของพระองค์ที่ทรงสร้างสมไว้ก็ยังประจักษ์อยู่ในใจของผู้คนหลาย ๆ วงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการวรรณกรรม น.ม.ส. ทรงได้ชื่อว่ามีพระปรีชาสามารถเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์วรรณกรรมทั้งประเภทร้อยแก้วและประเภทร้อยกรอง ดังปรากฏคำว่า “สำนวน น.ม.ส.” และคำว่า “รัตนกวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” ซึ่งผู้ศึกษาวรรณกรรมในภายหลังได้กล่าวขานกันตลอดมา

ในเวลาที่ น.ม.ส. ทรงสร้างสรรค์วรรณกรรมอยู่ และเวลาก่อนหน้านั้นเล็กน้อย วรรณกรรมของเราอยู่ในสภาพที่เจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ทำให้มีวรรณกรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งประเภทร้อยแก้ว ประเภทร้อยกรอง ประเภทบทละคร และประเภทสื่อมวลชน ผู้เขียนและผู้่านวรรณกรรมมีตั้งแต่พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ ตลอดจนประชาชนทั่วไป หาก น.ม.ส. มิได้ทรงสร้างสรรค์วรรณกรรมที่ดีเด่นขึ้นมาแล้วไซ้ ใจนเลยจะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีมาตั้งแต่ต้นตรับเท่าทุกวันนี้

น.ม.ส. ทรงเป็นเชื้อพระวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ที่มีการศึกษาเป็นอย่างดี ทรงสนพระทัยในเรื่องภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก ทรงเรียนภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทย ตั้งแต่ครั้งยังทรงศึกษาในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เมื่อจบหลักสูตรจากโรงเรียนนั้นแล้วก็ยังทรงชวนชายศึกษาภาษาอังกฤษต่อไปด้วยพระองค์เองจนมีความรู้แตกฉาน สามารถใช้การได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังทรงมีโอกาสได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปทวีปยุโรป และได้ทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ประเทศอังกฤษ ด้วยเหตุที่ทรงมีพระปรีชาสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีนี้เองที่ทำให้พระองค์ท่านมีพระ

เนตรกว้างไกล ได้เปรียบบุคคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก น่าเชื่อได้เป็นอย่างยิ่งว่า ความรู้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีได้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อพระองค์ท่านเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการบริหารและด้านการสร้างสรรค์วรรณกรรม

ในทางราชการ พระองค์ทรงเข้ารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่พระชันษาได้เพียง 16 ปี ต่อมาทรงย้ายไปอยู่กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และกระทรวงพาณิชย์จนกระทั่งลาออกจากราชการเมื่อหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2476 ในขณะที่รับราชการอยู่นั้น ทรงดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ หลายตำแหน่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งที่เป็นงานประเภทบุกเบิกวางรากฐาน ครั้งหลังสุดทรงดำรงตำแหน่งรองเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ นอกจากจะได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอย่างดียิ่งแล้ว พระองค์ยังทรงปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติอีกมากมาย เช่น ทรงเป็นสภานายกกรรมการองคมนตรี กรรมการกิตติมศักดิ์สภาภาษาไทย กรรมการร่างกฎหมาย และกรรมการจัดตั้งสมาคมรักบี้ฟุตบอลแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงได้รับการยกย่องให้เป็น “พระบิดาแห่งสหกรณ์ไทย” ด้วย

น.ม.ส. ทรงนิพนธ์วรรณกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมากทั้งประเภทร้อยแก้วและประเภทร้อยกรอง ประเภทร้อยแก้วมีทั้งที่เป็นบันเทิงคดีและสารคดี ประเภทบันเทิงคดีก็มีจดหมายจากวางหว้า นิทานและประมวลนิทานของ น.ม.ส. นิทานเวตาล นางพญาฮองไทเฮา ยุคกลางในยุโรป และ สิบราชสมบัติ ส่วนประเภทสารคดีก็มี กลอนแล่นกกลอน การค้าทางทะเลในเวลาสงคราม ตลาดเงินตรา พระนิพนธ์บางเรื่องเกี่ยวกับการสหกรณ์ สงครามรัสเซียกับญี่ปุ่น เรื่องของนักเรียนเมืองอังกฤษ ผสมผสานชุดที่ 1,2,3,4,5 ความนึกในฤดูหนาว คำทำนาย ป่าชุกถาเล่ม 1,2 และ เครื่องฝึกเยนตลแมนในออกซฟอร์ด แลเคมบริช วรรณกรรมประเภทสารคดีเหล่านี้มีทั้งที่เป็นเรื่องส่งเสริมความรู้ บันทึก บทวิจารณ์ และบทปาฐกถา ซึ่งนอกจากจะให้ความรู้แล้วยังให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านอีกด้วย

วรรณกรรมประเภทร้อยกรองที่ น.ม.ส. ทรงนิพนธ์ขึ้นนั้นประกอบด้วยร้อยกรองทุกประเภทคือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนและร่าย ซึ่งแบ่งออกไปได้อีกเป็นหลายชนิด วรรณกรรมร้อยกรองของพระองค์ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีได้แก่ สามกรุง พระนลคำฉันท์ กนกนคร และ เหมเรือ นอกจากนี้ น.ม.ส. ยังทรงแต่งวรรณกรรมร้อยกรองอีกหลายเรื่องในโอกาสต่าง ๆ กันคือ ฉันท์สดุดีสั่งเวยสมโภชพระมหาเศวตฉัตร เสภาสกา สักรวาไพรชนีย์

สักรวาชุด ภาพยนตร์เรื่องศรีธนชัย นิทานก้นโงครามเกียรติ์ นิทานกลอนพาไป และ
ปฤชณาเถลิงศก รวมทั้งบทพระนิพนธ์ร้อยกรองสั้น ๆ ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ต่างๆ ใน
สมัยนั้นอีกเป็นจำนวนมาก

จากการวิเคราะห์บทพระนิพนธ์ของ น.ม.ส. พบว่า บทพระนิพนธ์ทั้งประเภทร้อย
แก้วและประเภทร้อยกรอง มีลักษณะเฉพาะที่ดีเด่น ทั้งทางด้านรูปแบบและด้านเนื้อหาความ
คิด น.ม.ส. ทรงมีพระปรีชาสามารถเป็นเลิศในการสรรคำ สำนวนโวหาร และรูปแบบการ
สัมผัสที่แปลกใหม่ ทรงสร้างบทพระนิพนธ์ที่มีเนื้อหาครอบคลุมวงวิชาการหลายแขนง และ
ที่เด่นที่สุดคือ ทรงสอดแทรกอารมณ์ขันซึ่งทรงมีอยู่มากมายลงในบทพระนิพนธ์ของพระองค์
อย่างเหมาะสม ทำให้บทพระนิพนธ์นั้น ๆ มีเสน่ห์เพิ่มขึ้น

น.ม.ส. ทรงมีศิลปะในการใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหาร ศิลปะในการลำดับเรื่อง
ศิลปะในการสอดแทรกอารมณ์ขัน และศิลปะในการสร้างสรรค์เนื้อหาในบทพระนิพนธ์ประ
เภทร้อยแก้ว และทรงยึดหลักในการนิพนธ์วรรณกรรมประเภทร้อยกรองให้มีทั้งรสคำและรส
ความ ทำให้บทพระนิพนธ์ของพระองค์มีทั้งความแปลกใหม่ ความยิ่งใหญ่สง่างามและความ
งาม แม้จะมีข้อตำหนิอยู่บ้างก็เป็นส่วนน้อย อันถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาของศิลปกรรมทุก
ชั้นซึ่งจะให้เป็นที่พึงพอใจไปหมดทุกคนนั้นคงเป็นไปได้ หากพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว
ก็พอสรุปได้ว่า บทพระนิพนธ์ของ น.ม.ส. มีลักษณะดีเด่นทั้งรูปแบบและเนื้อหา มีคุณค่า
ทางด้านความรู้ ความคิดและความบันเทิง

วรรณกรรมของ น.ม.ส. มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมสมัยต่อมาทั้งทางด้านรูปแบบ
และด้านเนื้อหาความคิด และเชื่อว่าตราบดีที่ยังมีการศึกษาด้านภาษาและวรรณคดี อิทธิพล
วรรณกรรมอันดีเด่นของ น.ม.ส. ก็ยังคงปรากฏอยู่ตลอดไป สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้นำ
วรรณกรรมของพระองค์ท่านมาศึกษาทั้งบางส่วนและทั้งหมด มหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ได้
พิจารณาบรรจุกระบวนวิชาวรรณกรรมของ น.ม.ส. ไว้ในหลักสูตรชั้นปริญญาตรี ตั้งแต่ปี
การศึกษา 2523 เป็นต้นไป ซึ่งเท่ากับได้สนองพระดำริของพระองค์ท่านที่ว่า

“วรรณคดีสมญาโอพาริก
ท่านเรียกว่าวิบูลิกแห่งอักษร
ผู้ใส่ใจในวิชาสถาพร
เชิญช่วยสอน ช่วยเขียน ช่วยเรียนเอ๋ย”